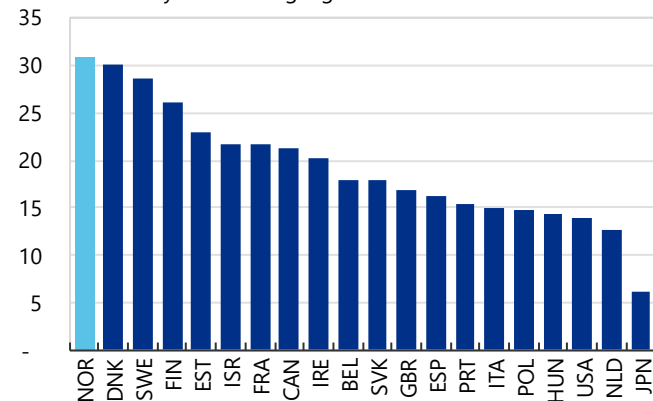

Tirsdag legger regjeringen frem **revidert nasjonalbudsjett (RNB)**. De siste årene har det kommet mange påplussinger i RNB i møte med høye strømpriser, lønns- og prisjusteringer og støtte til Ukraina. I forkant av årets budsjett har regjeringen varslet at de vil bruke 7 mrd. mer på forsvar i år og at støtten til Ukraina (Nansen-programmet) utvides med 6 mrd. I tillegg er det bl.a. varslet en tydelig satsing på politiet, økte bevilgninger til Tolletaten og reversering av domstolsreformen. Samlet sett peker lekkasjene i retning av økt oljepengebruk også i årets RNB. I Nasjonalbudsjettet i høst ble finanspolitikken anslått å ha en om lag nøytral effekt på norsk økonomi. Det har imidlertid vært en kraftig økning i oljepengebruken de senere årene, og ser man finanspolitikken over perioden 2022–2024 i ett, bidrar den til å trekke opp aktivitetsnivået i år med 0,4–0,6 prosent. Budsjettpolitikken virker med andre ord ekspansivt. Økt oljepengebruk tilsier en sterkere budsjettimpuls og et mer ekspansivt budsjett. Samtidig er ledigheten lav. Høy offentlig pengebruk vil kunne absorbere ressurser (arbeidskraft og kapital) som ellers kunne vært anvendt i privat sektor. Allerede jobber 30 prosent av alle sysselsatte i offentlig forvaltning, og gjør Norge til det landet i OECD med størst offentlig forvaltning, jf. figuren under.

OECD: Sysselsatte i offentlig forvaltning

Prosent av alle sysselsatte. Årgang: 2022

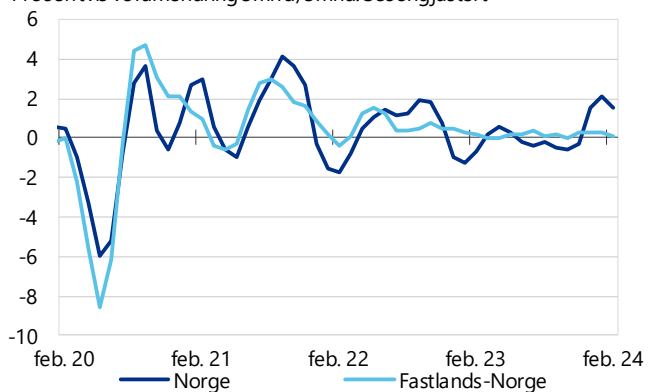
Kilde: LSEG Datastream / OECD Economic Outlook / NHO

Torsdag legges **nasjonalregnskapet for første kvartal** frem. Den underliggende aktivitetsveksten i norsk økonomi har vært svak det siste året. Fra tredje til fjerde kvartal i fjor økte fastlandsøkonomien 0,2 prosent. I de tre månedene fra desember til februar har fastlandsøkonomien lagt på seg 0,1 prosent sammenlignet med de foregående tre månedene, jf. figuren under. Industri- og kraftproduksjonen økte i mars, mens produksjonen i bygge- og anleggsnæringen falt. Forbruksutviklingen var også svak i mars som følge av en kraftig nedgang i nybilregistreringene. Dels handler det om at det var færre virkedager i mars som følge av påsken, men også om en generelt svak utvikling i bilsalgene i år. Det er derfor lite som tyder på at vi står overfor et økonomisk vendepunkt i første kvartal. Konsensus venter at fastlandsøkonomien la på seg 0,2 prosent fra fjerde til første kvartal. Fremover venter vi imidlertid at aktiviteten i norsk økonomi vil tilta noe. Lav ledighet, høy

etterspørsel etter arbeidskraft og høy lønnsvekst vil holde inntektene og etterspørselen oppe. Utsikter til et noe mer ekspansivt budsjett det samme. Det er også tegn til økt aktivitet i Europa som vil bidra til å stimulere norsk eksport. Den lave ledigheten tilsier imidlertid at det er lite ledig kapasitet i økonomien til å ta unna den økte etterspørselen. Det kan øke kapasitetsutnyttningen og bidra til å holde pris- og lønnspresset i økonomien oppe, og gjøre at det tar lenger tid før inflasjonen nærmer seg inflasjonsmålet. Dette ligger også bak Norges Banks signaler om at styringsrenten trolig vil holdes høyere lenger enn tidligere ventet. Økte renter vil bidra til å redusere forbruk og investeringer.

BNP

Prosentvis volumendring 3mnd/3mnd. Sesongjustert

Kilde: LSEG Datastream / Statistisk sentralbyrå / NHO

Torsdag publiseres også **Norges Banks forventningsundersøkelse for andre kvartal**. Der blir det særlig interessant å følge med på inflasjonsforventningene i lys av vårens lønnsoppgjør. Oppgjøret i frontfaget endte med en ramme for lønnsveksten på 5,2 prosent, som var høyere enn både Norges Bank og Finansdepartementet anslo. Høy lønnsvekst kan gjøre at prisveksten forblir høy lenger, dersom økte lønnskostnader veltes over i utsalgsprisene. I undersøkelsen for første kvartal var medianforventningen blant partene i arbeidslivet at prisveksten neste 12 måneder vil være 4,1 prosent år/år.

Bård Ola Tjønneland

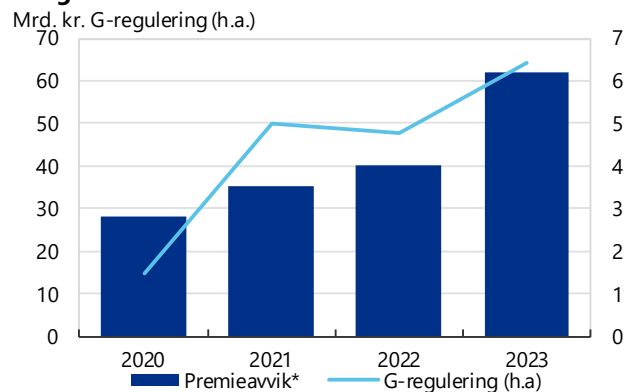
Kalender	Sist	Nå	
Tir 0630	SWE: Registrert ledighet, apr	6,7%	
Tir 0630	NOR: Forventningsbarometeret, 24Q2	-26,6	
Tir 0800	NHOs medlemsundersøkelse, mai		
Tir 1100	NOR: Revidert nasjonalbudsjett		
Tir 0800	NOR: Byggekostind. bolig, apr (m/m)	0,1%	
Tir 0800	GBR: Arbeidsledighet (ILO), mar	4,2%	4,3%
Tir 1200	USA: NFIB Business Optimism, apr	88,5	
Ons 0800	SWE: KPIF ex. energi, apr (m/m)	0,0%	0,5%
Ons 1100	ØMU: Industriproduksjon, mar (m/m)	0,8%	-0,2%
Ons 1100	ØMU: Sysselsetting, 24Q1 (k/k)	0,3%	0,3%
Ons 1430	USA: KPI-kjerne, apr (m/m, ses.just)	0,4%	0,3%
Ons 1500	USA: Detaljhandel, apr (m/m)	0,7%	0,4%
Tor 0150	JPN: BNP, 24Q1 (k/k)	0,1%	-0,4%
Tor 0800	NOR: BNP, 24Q1 (k/k, BNP-FN)	0,2%	0,2%
Tor 1000	NOR: Norges Banks Forventningsundersøkelse, 24Q2		
Tor 1430	USA: Byggetillatelser, apr	1,467M	1,489M
Tor 1515	USA: Industriproduksjon, apr (m/m)	0,4%	0,2%
Fre 0400	CHN: Detaljhandel, apr (å/å)	3,1%	3,8%

I [NHOs Ukeblikk i uke 16](#) viste vi at lønnskostnadene er høyere i offentlig forvaltning enn i industrien, som i hovedsak skyldes at de offentlige tjenestepensjonsordningene er dyrere enn de private innskuddsordningene. De offentlige ordningene er ikke bare mer kostbare, men deler av finansieringen skjer også etterskuddsvis, og skaper slik sett et press på de offentlige finansene. Kostbare tjenestepensjonsordninger innebærer at flere midler må finansiere lønnsutgifter heller enn å produsere offentlige tjenester til befolkning og lokalt næringslivs beste.

Et viktig skille mellom offentlige og private pensjonsordninger er at offentlige arbeidsgivere er forpliktet til å lønns- og prisregulere pensjonen, både under opptjening og under utbetaling. I private innskuddsordninger innbetaler arbeidsgiver løpende det avtalte innskuddet. Deretter utvikler pensjonsbeholdningen seg med avkastningen i markedet, til arbeidstakers risiko. De offentlige ordningene er derimot enten bruttoordninger eller påslagsordninger. Førstnevnte innebærer at pensjonen beregnes slik at summen av tjenestepensjon og folketrygdpensjon skal utgjøre en bestemt andel av lønnen på pensjoneringstidspunktet. Påslagsordningene innebærer at pensjon opptjent i en pensjonsbeholdning omregnes til en løpende ytelse ved pensjonering. I begge tilfeller er pensjonsutbetalingene livsvarige. Felles for begge de offentlige ordningene er at det også er arbeidsgivers ansvar å løpende oppregulere de allerede opptjente pensjonsforpliktelsene med lønnsvekst, i tillegg til å finansiere ny pensjonsopptjening. Statens ordning i Statens Pensjonskasse er en *pay-as-you-go*-ordning, som i praksis betyr at årets finansieringsbehov tilsvarer årets pensjonsutbetalinger.

I kommunesektoren er det ikke fullt så enkelt. De kommunale tjenestepensjonsordningene må være fullfonderte, dvs. at det må innbetales **pensjonspremie** løpende til pensjonsordningen slik at alle pensjonsforpliktelser arbeidsgiver har påtatt seg er fondert opp med tilhørende pensjonsmidler. Premien som årlig innbetales avhenger blant annet av realisert lønnsvekst og regulering av andre ytelse (G-regulering), i tillegg til avkastning på pensjonsmidlene som er investert i markedet. Derfor vil premien svinge med utviklingen i både lønninger, priser og renter. Fordi premiekravet kan variere mye over tid vurderte Kommunaldepartementet i 2002 at dette er en uheldig budsjettstørrelse for kommunene å styre etter. Kommunesektoren utgiftsfører derfor heller en årlig **pensjonskostnad**, som i motsetning til pensjonspremiene er fremadskuende og skal gjenspeile en stabil og langsiktig utgiftsutvikling. Pensjonskostnaden i kommunene er basert på fastsatte beregningsparametre for lønn og avkastning som departementet årlig oppdaterer i Kommuneprosisjonen. Konsekvensen av denne innretningen er at den årlige **pensjonspremiene** som kommunene betaler for pensjonsordningen ikke samsvarer med den årlige **pensjonskostnaden** som utgiftsføres i driftsregnskapet. Departementets forutsetning var at pensjonspremiene og pensjonskostnaden over tid skulle utligne hverandre. Det har de derimot vist seg å ikke gjøre. Det skyldes at lønnsveksten relativt til avkastningen på pensjonsmidlene har økt mer enn det som er lagt til grunn i pensjonskostnadsberegningen. Dermed har pensjonskostnadene over mange år vært lavere enn pensjonspremiene.

Norge: Premieavvik i norske kommuner

Kilde: Statistisk sentralbyrå / NHO

Ettersom premien er den faktiske pensjonsutgiften, mens kostnaden er en kalkulatorisk utgiftsføring av den, må avviket også gjenspeiles i driftsregnskapet. Differansen mellom premie og kostnad kalles premieavvik, og kan uttrykkes som pensjonsutgifter som er betalt, men som ikke er synliggjort som utgift i kommunenes driftsregnskap. Premieavviket utgiftsføres ved at det deles opp i 7 like store andeler, som utgiftsføres sammen med den ordinære pensjonskostnaden de 7 årene etter at avviket oppstod. Hvert år tilkommer et nytt premieavvik, samtidig som en syvendel av de foregående 7 årenes premieavvik utgiftsføres. Blant annet på grunn av økende reguleringsforpliktelser er de nye premieavvikene som oppstår systematisk større enn utgiftsføringen av de eldre. Dermed hoper det seg opp med ikke-utgiftsførte pensjonskostnader gjennom et stadig større utestående premieavvik. Utfordringen er ikke ny, men er aktualisert. Pensjonene under utbetaling reguleres nå med gjennomsnittet av lønns og prisvekst, mens det tidligere var G-vekst fratrukket 0,75 prosentpoeng. Fjorårets trygdeoppgjør ble på 6,41 prosent. Inkluderes etterreguleringene endte pensjonsreguleringen på 8,54 prosent. Dette slår rett inn i premiekravet, uten motvekt i pensjonskostnaden. Kommunenes utestående premieavvik økte mer enn 50 prosent; fra 40 til 62 mrd. fra 2022 til 2023, jf. figuren over. Det innebærer at kommunesektoren de neste 7 årene må utgiftsføre nær 9 mrd. årlig i pensjonskostnader for "gammel moro". Dette kommer i tillegg til de ordinære pensjonskostnadene for å drifte pensjonsordningen et år til og bidrar til at de offentlige pensjonsordningene kommer til å legge beslag på større andeler av kommunalt økonomisk handlingsrom fremover, og større enn hva som nødvendigvis gjenspeiles i de fireårige økonomiplanene.

Eirik Ese

Område samfunnsøkonomi

E-post	Ansvar	Mobil
oystein.dorum@nho.no	Sjeføkonom	907 88 762
eirik.esse@nho.no	Norsk økonomi	416 77 620
nina.lillelien@nho.no	Energi/klima	930 23 098
torill.lodemel@nho.no	Arbeidsmarked, lønn	924 25 850
hallvard.marck@nho.no	Norsk økonomi	970 75 067
espen.skretting@nho.no	Norsk økonomi	957 81 985
victoria.sparrman@nho.no	Norsk økonomi, arb.marked	924 92 461
bard.ola.tjonneland@nho.no	Internasjonal økonomi	930 22 705

[Tidligere utgaver av NHOs Ukeblikk finnes her](#)